

Sylabus

Občanská společnost a její transformace, ZS 2026

Vyučující:

prof. PhDr. Karel Müller, Ph.D.

Mgr. Barbora Procházková

Mgr. Anastasiia Yevdokimova

Cíl předmětu:

Cílem předmětu je seznámit studující s konceptem občanské společnosti, jeho historickým vývojem a významem pro fungování moderních demokratických společností. Kurz představí hlavní teoretické přístupy k občanské společnosti a bude se zabývat jejími historickými i současnými podobami v českém a evropském kontextu. Pozornost bude věnována vztahu občanské společnosti k politickým, ekonomickým a společenským institucím, podmínkám občanské participace a proměnám veřejného prostoru. Předmět se zaměří také na možnosti a limity občanské společnosti v podmínkách současných společenských a politických změn, včetně evropské integrace a proměn demokratického vládnutí. Studenti získají předpoklady pro kritickou reflexi role občanské společnosti, jejích funkcí, vnitřních nerovností a významu pro současnou demokracii.

Výsledky učení:

- ✓ vysvětlení hlavních teoretických východisek, historického vývoje a základních přístupů ke konceptu občanské společnosti;
- ✓ charakteristika podmínek a forem utváření občanské společnosti a jejího vztahu k širším společenským, politickým a ekonomickým procesům;
- ✓ analýza vztahu občanské společnosti k demokracii, státu a různým formám politického vládnutí v národním i nadnárodním kontextu;
- ✓ kritické posouzení možností, limitů a rizik fungování občanské společnosti s ohledem na současnou společenskou změnu a nerovnosti.

Témata:

1. Koncept občanské společnosti: historie a současné diskuse (KM, 5.10.)
2. Češi a občanská společnost I. (KM, 12.10.)
3. Češi a občanská společnost II. (BP, 19.10.)
4. Rozvoj forem občanské společnosti; tržní hospodářství a moderní veřejnost (KM, 26.10.)
5. Otevřená společnost; metodologický předpoklad občanské společnosti (AY, 2.11.)
6. Občanská společnost a eroze demokracie (KM, 6.11.)
7. Občanská společnost a evropská veřejná sféra (KM, 23.11.)
8. Role národních států; evropská politická integrace a národní stát (AY, 30.11.)
9. Občanská společnost a sociální nerovnosti (BP, 7.12.)
10. Genderové dimenze občanské společnosti (BP, 14.12.)

Podmínky splnění kurzu:

Prezentace projektu (vztah k DP, optimálně): 30%

Závěrečný test: 50%

Seminární aktivita a účast na přednáškách: 20%

Povinná literatura:

Linek, Císař, Petrušek, Vráblíková (2017). *Občanství a politická participace v ČR*. Praha: Slon.

Müller, K. B. (2016). *Češi, občanská společnost a evropské výzvy*. Praha: Triton.

Doporučená literatura:

Beck, U. (2004). *Riziková společnost*. Praha: Slon.

Císař. O. (2008). *Politický aktivismus v ČR*. Brno: CDK.

Frič. P. (2016). *Občanský sektor v ohrožení*. Praha: Slon.

Frič, P., Pospíšilová, T. (2010). *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes

Habermas, J., (2000). *Strukturální přeměny veřejnosti*. Praha: Filosofia.

Müller, K. B. (2008). *Evropa a občanská společnost*. Praha: Slon.

Skovajsa, M. (2010). *Občanský sektor. Organizovaná občanská společnost v ČR*. Praha: Portál.

Pospěch, P. (2021). *Neznámá společnost. Pohledy na současné Česko*. Brno: Host.

Pospíšilová, T., Jantulová Šťovíčková. M. (2019). *Příběhy budování občanského sektoru v ČR po roce 1989*. Praha: Karolinum.